

Το μυστήριο του Βαπτίσματος

Πρεσβύτερος Πέτρος Heers

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η ιδέα της «Βαπτισματικής Ενότητας» και η αποδοχή της από τους Ορθοδόξους Οικουμενιστές

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ Γένεση - Προσδοκίες - Διαψεύσεις

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Αιθουσα Τελετών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

20 -24 Σεπτεμβρίου 2004

«Η εμπειρία και η γεύση της Εκκλησίας είναι δυνατή μόνο εκ των έσω και όχι έξωθεν: χωρίς την ορθή πίστη (Ορθοδοξία) και έξω από μία ζωή σύμφωνη με την πίστη αυτή, η Εκκλησία δεν υπάρχει».

Μητροπολίτης Μαυροβουνίου Αμφιλόχιος.

Το «Ένα Βάπτισμα» και το Βάπτισμα των Αιρετικών

Η εκ μέρους της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατανόηση του ετερόδοξου βαπτίσματος πηγάζει και καθορίζεται από την επίγνωση της ύπαρξής της ως της «Μιάς, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας», που αποκλειστικά τελεί το ένα βάπτισμα στο θάνατο και στην ανάσταση του Χριστού. Και αυτό επειδή «σημαίνεται η Εκκλησία υπάρχει εν τοις μυστηρίοις»(1). «Η Εκκλησία υπάρχει και συνεχώς μορφούται εν τοις μυστηρίοις και διά των μυστηρίων. Οι διαβιούντες εκτός της μυστηριακής ζωής είναι εκτός του σώματος του Χριστού»(2).

Το Άγιο Βάπτισμα είναι η είσοδος στο Σώμα του Χριστού, και ως εκ τούτου το Θεμέλιο και η προϋπόθεση όλων των επακόλουθων μυστηρίων. Όπως ο ίδιος ο Κύριος είπε «εάν μη τις γεννηθή εξ ύδατος και πνεύματος, ου δύναται εισελθείν εις την βασιλείαν του Θεού»(3). Η αυτογνωσία της Εκκλησίας εκφράζεται πρωτίστως στο Σύμβολο της Πίστεως(4), αλλά επίσης και στα αιώνια λόγια του Αποστόλου Παύλου, ότι υπάρχει «έν σώμα και ἐν πνεύμα, εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεός και πατέρι πάντων»(5). «Σ' αυτήν την αδιάσπαστη ενότητα ανήκει το χριστιανικό βάπτισμα, σ' αυτήν στηρίζεται η ενότητα της Εκκλησίας»(6). Ο ένας Κύριος, η μία πίστη, το ένα βάπτισμα -και τα τρία αυτά- «συνθέτουν την εννοια της μιάς Εκκλησίας και διασφαλίζουν την αδιάσπαστη ενότητά της»(7). «Εκτός αυτής ότι λέγεται 'Εκκλησία' είναι συνάθροιση αιρετικών που έχουν απολέσει τη μία πίστη στον ένα Κύριο και κατά συνέπεια το βάπτισμα, το οποίο τελείται από αυτούς, δεν είναι το χριστιανικό βάπτισμα»(8). Για το λόγο αυτό οι αιρετικοί και οι σχισματικοί εισέρχονται στους κόλπους της Εκκλησίας διά του βαπτίσματος.

Η Εκκλησιαστική Οικονομία

Και, επιπλέον, επειδή η Εκκλησία είναι «εν πλήρει εννοία ο οικονόμος και ο απόλυτος διαχειριστής των μυστηρίων... εμπίπτει στο σκοπό της οικονομίας της να καθιστά έγκυρα –εάν το θεωρεί δέον- τα μυστήρια, που τελούνται από τους μη Ορθόδοξους, αν και αυτά τα μυστήρια δεν είναι μυστήρια, εάν θεωρούνται καθεαυτά και μακριά από την Ορθόδοξη Εκκλησία»(9). Γι αυτό το λόγο οι ιεροί κανόνες και η ιερά παράδοσις προβλέπουν την εφαρμογή της «εκκλησιαστικής οικονομίας». Αυτή η θεραπεία της αντι-κανονικότητας εφαρμόζεται σε αυτούς που ασθενούν στην πίστη και στην εκκλησιαστική κοινωνία (δηλ. αιρετικούς και σχισματικούς), οι οποίοι ωστόσο «διασώζουν την πίστη στην τριαδικότητα του Θεού και τηρούν βασικά τον κανονικό βαπτισματικό τύπο»(10), δηλαδή τελούν «το βάπτισμα με τριπλή κατάδυση και ανάδυση κατά την αποστολική και πατερική μορφή του»(11).

Ο ρόλος της Οικονομίας και τα όριά της

Η εφαρμογή της οικονομίας, ωστόσο, με κανένα τρόπο δεν συνεπάγεται «την αναγνώριση της εγκυρότητας των μυστηρίων καθεαυτών των μη Ορθοδόξων. Αυτό είναι κάτι που αφορά μόνο τα μυστήρια αυτών που εισέρχονται στην Ορθόδοξη Εκκλησία»(12). Και αυτό, διότι η αίρεση και το σχίσμα επέφεραν την αποσύνδεση από τη μία Εκκλησία και συνεπώς την απώλεια της αποστολικής διαδοχής και της κανονικής ιερωσύνης(13). Η Εκκλησία, επομένως, πάντοτε καθοδηγουμένη από ποιμαντική φροντίδα, εφαρμόζει την οικονομία σε ιδιαίτερες περιπτώσεις μόνον «όταν αυτό βοηθά στην συμφιλίωση με τους ετερόδοξους χωρίς να συσκοτίζει τις αλήθειες της Ορθόδοξης πίστεως»(14). Η οικονομία πάντοτε κινείται μέσα στο πνεύμα και στη βούληση του κανόνα της πίστεως και σκοπεύει στον ίδιο στόχο, έχοντας την ακρίβεια ως μέτρο και τις αρχές που διατυπώνονται στο Εναγγέλιο ως οδηγό της. «Εάν η 'οικονομία' υπερβαίνει τον κανόνα, δεν μπορεί όμως σε καμμία περίπτωση να τον αντιστρατευθεί... Μπορεί να είναι υπερβατική, ουδέποτε όμως ανατρεπτική»(15).

Είτε, λοιπόν, η Εκκλησία εφαρμόζει την «κατ' ακρίβειαν» θεραπεία του βαπτίσματος ή την «κατ' οικονομίαν» θεραπεία του χρίσματος ή της ομολογίας της πίστεως, αυτό δεν σημαίνει καμμία αλλαγή στην Ορθόδοξη εκκλησιολογία ή στην μυστηριακή θεολογία, αλλά απλώς μία αλλαγή στην ποιμαντική πρακτική(16).

Το εκκλησιολογικό υπόβαθρο για την αναγνώριση του αιρετικού Βαπτίσματος καθεαυτό

Σε απόλυτη αντίθεση με αυτήν την αντίληψη βρίσκεται μία σειρά σχετικών με το βάπτισμα υπογεγραμμένων εγγράφων και δηλώσεων γενομένων από τους Ορθόδοξους οικουμενιστές στην Αυστραλία, την Αμερική, το Βατικανό, το Λίβανο και αλλού. Πράγματι, αυτές οι δηλώσεις είναι ουσιαστικά σύμφωνες με την Ρωμαιοκαθολική εκκλησιολογία και φαίνεται ότι απορρέουν από αυτήν. Η εκκλησιολογία αυτή περιέχει μία διδασκαλία περί του αιρετικού βαπτίσματος, που έχει τις ρίζες της αποκλειστικά στον θεολογικό κόσμο των Λατίνων, συνοδικά δε υιοθετήθηκε στη σύνοδο του Τριδέντου και εκφράστηκε καινοτομικά στη Β' Σύνοδο του Βατικανού.

Μιά διεστραμμένη Εκκλησιολογία

Ο μεσαιωνικός Παπισμός προϋποθέτει ένα ακόμη μυστήριο που αναφέρεται στην παγκόσμια οργάνωση ενός σώματος του οποίου η δικαιοδοσία επεκτείνεται πέραν του σώματος του Χριστού(17). Έχοντας χάσει την διαχρονική ενότητα με την Παράδοση και τους Πατέρες και «αντιμετωπίζοντας την καθολικότητα της Εκκλησίας ως απλή οικουμενικότητα ή παγκοσμιότητα»(18) με κέντρο τη Ρώμη, ο Ρωμαιοκαθολικισμός «παραμέρισε την χαρισματική διάσταση και την εσχατολογική προοπτική της»(19) και πραγματοποίησε «την εκκοσμίκευση ή την θρησκειοποίηση του Χριστιανισμού»(20).

Η Ρώμη αποδοκιμάζει την διδασκαλία του Αγίου Αυγουστίνου

Γι' αυτό το λόγο, πιθανόν δεν είναι έκπληξη ότι σε ένα εκκλησιολογικό σημείο αποφασιστικής σημασίας, το οποίο συνάμα αφορούσε στη χαρισματική και καθολική φύση της Εκκλησίας, ο Παπισμός ξεκάθαρα διαχωρίσθηκε από τον πιο φημισμένο πατέρα της Δύσης. Ο Αγιος Αυγουστίνος θεωρούσε ότι ενώ τα μυστήρια των σχισματικών μπορούν να θεωρούνται έγκυρα, δεν είναι αποτελεσματικά(21) (σε αυτό πλησιάζει περισσότερο τις απόψεις του Αγίου Κυπριανού(22) παρά εκείνες του Αγίου Στεφάνου, Πάπα Ρώμης). Η αφορμή για την απόρριψη της διδασκαλίας αυτής από την Ρώμη ήλθε τον δέκατο έβδομο αιώνα, όταν οι Ιανσενίζοντες παρέθεσαν την διδασκαλία του Αγίου Αυγουστίνου προς υποστήριξη του ισχυρισμού τους ότι «εκτός Εκκλησίας δεν υπάρχει χάρις» (extra ecclesiam nulla conceditur gratia). Η διδασκαλία τους –και μαζί εκείνη του Αγίου Αυγουστίνου- ρητά αποδοκιμάσθηκε από τον Κλήμεντα XI (τον ενδέκατο Πάπα Ρώμης το 1713 - 23).

Πάπας Άγιος Στέφανος και η απολογία για το αιρετικό Βάπτισμα

Οι σύγχρονοι παπικοί απολογητές διακηρύττουν ότι δεν ακολουθούν ούτε τον Άγιο Κυπριανό ούτε τον Άγιο Αυγουστίνο στην αυστηρότητά τους, αλλά είναι παιδιά του Πάπα Αγίου Στεφάνου «ο οποίος δεν θα επέτρεπε το αιρετικό βάπτισμα να προσβάλλεται»(24).

Αυτή η απόρριψη των θέσεων των Βορειοαφρικανών πατέρων δεν είναι καινούργια, αλλά χρονολογείται τουλάχιστον στον 13ο αιώνα. Πολύ νωρίς, από τη Σύνοδο του Λατερανού(25) το 1215, το βάπτισμα που τελείται από λαϊκό, αιρετικό, αβάπτιστο, ή ακόμη άπιστο, είναι αποδεκτό, εάν διατηρεί τον ορθό εξωτερικό τύπο και αυτός που βαπτίζει έχει την διάθεση να τελέσει ότι η Εκκλησία τελεί(26). Αυτή η θέση επαναλήφθηκε στη Σύνοδο της Φλωρεντίας (1438-1445), ενώ η Σύνοδος του Τριδέντου (1545-1563) προχωρά και αναθεματίζει «όποιον λέγει ότι δεν είναι έγκυρο το βάπτισμα, που χορηγείται από αιρετικούς»(27). Οι Ρωμαιοκαθολικοί Κώδικες του Κανονικού Δικαίου από το 1917 και 1983 ομοίως επιβεβαιώνουν αυτή τη θέση(28).

Το θεολογικό σχίσμα της Β' Συνόδου του Βατικανού

Αυτό μας οδηγεί στον σύγχρονο Ρωμαιοκαθολικισμό και στις αποφάσεις της Β' Βατικανείου Συνόδου(29). Στην ανάλυση των αποφάσεων της συνόδου, ο π. Ιωάννης Μέγιεντορφ εφιστά την προσοχή μας σε δύο όψεις των νέων διαταγμάτων της Ρώμης – διατάγματα που συνδιαζόμενα δημιουργούν θεμελιώδη θεολογική δυσαρμονία. Από τη μια μεριά, όπως αναφέρεται λεπτομερώς στο Διάταγμα της Εκκλησίας (III, 22), οι επίσκοποι που δεν έχουν κοινωνία με την έδρα της Ρώμης δεν έχουν καμία δογματική αυθεντία. Από την άλλη μεριά, υποστηρίζεται ότι, υπάρχουν «έγκυρα» μυστήρια που τελούνται έξω από την Εκκλησία, ώστε να είναι δυνατό να γίνει δεκτή μία κατάσταση μερικής κοινωνίας(30) και μία περιορισμένη πρακτική της μυστηριακής κοινωνίας με τους χωρισμένους Χριστιανούς. Συνδιάζοντας αυτές τις δύο ιδέες μαζί εμφνίζεται «μία νομικιστική έννοια περί Εκκλησίας, που την θεωρεί ένα παγκόσμιον θεσμόν ελέγχου και δογματικής ασφαλείας, ξεχωρίζοντας τον Χριστό των μυστηρίων από την δογματική Αλήθεια». Επομένως, δημιουργείται «ένας θεολογικός διχασμός μεταξύ της μυστηριακής παρουσίας του Χριστού και της αποκαλύψεως Του ως μοναδικής Αλήθειας». Κατά συνέπειαν, «η αυθεντία εις την έκφρασιν της δογματικής διδασκαλίας χωρίζεται από την μυστηριακήν πραγματικότητα» (31).

Η αναγνώριση του αιρετικού Βαπτίσματος καθεαυτό από τους Ορθοδόξους Οικουμενιστές

Έχοντας λοιπόν θίξει δι' ολίγων τα σημεία εκκλησιολογικού ενδιαφέροντος της Ρωμαιοκαθολικής θεολογίας, μπορούμε καλύτερα να κατανοήσουμε τις πρόσφατες συμφωνίες και δηλώσεις των Ορθοδόξων Οικουμενιστών. Αν και υπήρχαν ορισμένοι σκόρπιοι Ορθόδοξοι που ακόμη και πριν την έλευση της Β' Βατικάνειας Συνόδου υποστήριζαν τη γνησιότητα του αιρετικού βαπτίσματος αφ' εαυτού³², υπό την φανερή επιρροή της συνόδου και το «άνοιγμα» νέων δυνατοτήτων ο αριθμός αυξήθηκε δραματικά.

Από νωρίς, το 1975, ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρεττανίας (του Οικουμενικού Πατριαρχείου) Αθηναγόρας Κοκκινάκης στην συνοδικά εγκεκριμένη και εξουσιοδοτημένη «Ομολογία Θυατείρων» δήλωσε ότι «όλοι οι Χριστιανοί πιστεύουν στο ίδιο βάπτισμα διά του οποίου όλοι έχουν γίνει μέλη του Σώματός Του, της Εκκλησίας»⁽³³⁾. Δέκα χρόνια αργότερα ο λαϊκός τότε θεολόγος Ιωάννης Ζηζιούλας (νων Μητροπολίτης Περγάμου) πρότεινε «να ομιλούμε για τα όρια της Εκκλησίας επί τη βάσει... της βαπτιστικής ενότητας»⁽³⁴⁾. Υποστήριξε ότι το βάπτισμα είναι αυτό που διαγράφει τα όρια της Εκκλησίας και ότι όλοι οι Χριστιανοί είναι βαπτισμένοι. Επομένως, έπειτα ότι «εντός του βαπτίσματος, ακόμη και αν υπάρχει μία διάσπαση, μία διαιρέση, ένα σχίσμα, ακόμη μπορείς να μιλάς για Εκκλησία»⁽³⁵⁾.

Έξι χρόνια αργότερα, στο Μπάλαμαντ του Λιβάνου, συνετάχθη η περίφημη σήμερα «Συμφωνία του Μπάλαμαντ». Μεταξύ των διακηρύξεών της ξεχώρισε η δήλωση του «κοινού βαπτίσματος». Στο κείμενο διαβάζουμε: 13) «...από της ενάρξεως των Πανορθοδόξων Διασκέψεων και της Β' Συνόδου του Βατικανού, η εκ νέου ανακάλυψη και οικειοποίηση, τόσο από τους Ορθοδόξους όσο και από τους Καθολικούς, της Εκκλησίας ως κοινωνίας, όλαλαξαν ριζικώς οι προϋποθέσεις και, άρα, και οι θεμελιώδεις στάσεις. Από τις δύο πλευρές αναγνωρίζεται ότι αυτό που ο Χριστός ενεπιστεύθη στην Εκκλησία Του -ομολογία της αποστολικής πίστεως, συμμετοχή στα ίδια μυστήρια, προ πάντων στη μοναδική Ιεροσύνη που τελεί τη μοναδική θυσία του Χριστού, αποστολική διαδοχή των Επισκόπων- δεν δύναται να θεωρείται ως η ιδιοκτησία της μιας μόνον από τις Εκκλησίες μας. Στα πλαίσια αυτά είναι προφανές ότι κάθε είδους αναβαπτισμός αποκλείεται».

Κατά πόδας, ο Αρχιεπίσκοπος της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολεως συνεισέφερε ομοίως μία δήλωση για την «βαπτισματική ενότητα». Στο «Κοινό Ανακοινωθέν» του Πάπα Ιωάννη Παύλου του Β' και του Πατριάρχη Βαρθολομαίου, στις 29 Ιουνίου 1995, έγινε η εξής δήλωση: «Μία κοινή μυστηριακή αντίληψη της Εκκλησίας έχει εμφανισθεί, διατηρείται και μεταδίδεται στο χρόνο διά της αποστολικής διαδοχής... παρακινούμε τους πιστούς μας, Καθολικούς και Ορθοδόξους, να ενισχύσουν το πνεύμα της αδελφότητας, το οποίο προέρχεται από το ένα βάπτισμα και από την συμμετοχή στη μυστηριακή ζωή».

Ο Μητροπολίτης Πίτσβουργκ Μάξιμος (Οικουμενικό Πατριαρχείο), ένας θερμός υποστηρικτής της Συμφωνίας του Μπάλαμαντ, πιστεύει επίσης ότι η Ορθόδοξη διδασκαλία αναγνωρίζει το ετερόδοξο βάπτισμα αυτό καθ' αυτό. Δήλωσε τα εξής στο περιοδικό της επισκοπής του: «Όταν ομολογούμε πίστη σε ένα Βάπτισμα εις άφεσιν αμαρτιών, δεν εννοούμε με αυτό το Ορθόδοξο Βάπτισμα, αλλά κάθε Χριστιανικό Βάπτισμα». «Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός, οι δύο ‘αδελφές εκκλησίες’, παλαιόθεν συνεχίζουν να αναγνωρίζουν το Βάπτισμα αλλήλων, όπως επίσης και τα άλλα μυστήρια, τα επιτελούμενα στις εκκλησίες αυτές». «Ο αναβαπτισμός υπό των Ορθοδόξων των ετεροδόξων βαπτισμένων Χριστιανών εμπνέεται από στενοκεφαλιά, φανατισμό και μισαλλοδοξία... είναι μια αδικία κατά του Χριστιανικού Βαπτίσματος και εν τέλει μία βλασφημία του Αγίου Πνεύματος, που επενεργεί σε κάθε Χριστιανικό Βάπτισμα»⁽³⁶⁾.

Ο Μητροπολίτης Μάξιμος, ο Επίσκοπος Ξάνθου Δημήτριος, ο π. Αλέξανδρος Γκολίτζιν, ο π. Αλκιβιάδης Καλύβας, ο καθηγητής Ιωάννης Έρικσον κ.ά. ήταν μεταξύ των ορθοδόξων αντιπροσώπων που υπέγραψαν το «Κοινό Συμφωνιθέν» της Βορειοαμερικανικής Ορθοδοξοκαθολικής θεολογικής Σύσκεψης για το «Βάπτισμα και τη Μυστηριακή Οικονομία». Η συμφωνία, εκδοθείσα το 1999, αποτέλεσε μία προσπάθεια για απάντηση στις κριτικές της Συμφωνίας του Μπάλαμαντ, όπως επίσης για έκδοση μίας κριτικής της μυστηριακής οικονομίας. Πέραν του χαρακτηρισμού του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου ως «κνεοτεριστή» για τη συνεισφορά του στην παράδοση της Εκκλησίας σε ότι αφορά την οικονομία, η Σύσκεψη δήλωσε τα ακόλουθα: «Τα Ορθόδοξα και Καθολικά μέλη της Σύσκεψης μας παραδέχονται, στις αμφότερες παραδόσεις μας, μία κοινή διδασκαλία και μία κοινή πίστη σε ένα βάπτισμα, παρά τις κάποιες αποκλίσεις στην πρακτική, οι οποίες, πιστεύουμε, δεν επηρεάζουν την ουσία του μυστηρίου. Παρακινούμεθα επομένως να δηλώσουμε ότι αναγνωρίζουμε επίσης ο ένας το βάπτισμα του άλλου ως ένα και το αυτό. Αυτή η αναγνώριση έχει πρόδηλες εκκλησιολογικές συνέπειες. Η Εκκλησία είναι η ίδια μαζί με το περιβάλλον κα το αποτέλεσμα του βαπτίσματος, και δεν είναι δικό μας δημιούργημα. Αυτή η αναγνώριση απαιτεί από την κάθε πλευρά του διαλόγου μας την αναγνώριση μιας εκκλησιαστικής πραγματικότητας στην άλλη, όσο πολύ και αν

θεωρούμε, ίσως, τον δικό τους τρόπο ζωής της εκκλησιαστικής πραγματικότητας ως ελαττωματικό ή ατελή. Στην κοινή μας πραγματικότητα του βαπτίσματος ανακαλύπτουμε την θεμελίωση του διαλόγου μας, όπως επίσης την δύναμη και το επείγον της προσευχής του Ιησού ‘ίνα πάντες εν ώστιν’. Εδώ, τελικά, είναι η ασφαλής βάση της σύγχρονης χρήσης της φράσης, ‘αδελφές εκκλησίες’»(37).

Για τον σκοπό μας εδώ, αυτό που πρέπει να είναι ξεκάθαρο είναι ο σημαντικός ρόλος που έπαιξε η Ρωμαιοκαθολική θεωρία της «βαπτισματικής ενότητας» στη συμφωνία. Στη σύντομη ανάλυσή του επί του κειμένου, ένας σύγχρονος ιεράρχης αποδεικνύει το ψεύδος της «βαπτισματικής ενότητας» και ορθά την αναγνωρίζει ως μία εκδοχή της «θεωρίας των κλάδων». Φαίνεται, γράφει, «ότι η αποδοχή του Βαπτίσματος των αιρετικών (Παπικών, Προτεσταντών που αλλοίωσαν το δόγμα της Αγίας Τριάδος κ.λ.π.) ερμηνεύεται ως αποδοχή της υπάρχεως Εκκλησίας στους αιρετικούς και ακόμη χειρότερο ότι οι ‘δύο Εκκλησίες’ Ορθόδοξη και Λατινική έχουν ενότητα παρά τις ‘μικρές’ διαφορές ή προερχόμαστε από την ίδια Εκκλησία και πρέπει να αναζητήσουμε να επιστρέψουμε και να αποτελέσουμε την μόνη Εκκλησία. Είναι έκδηλη εδώ η θεωρία των κλάδων»(38).

Μία έκφραση της θεωρίας των κλάδων επί τη βάσει του «κοινού βαπτίσματος» βρίσκεται καθαρά στο κείμενο που νιοθετήθηκε και υπογράφηκε από τους Ορθοδόξους οικουμενιστές στη Δεύτερη Ευρωπαϊκή Οικουμενική Συνέλευση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών τον Ιούνιο του 1997. Εκεί διαβάζουμε: «στο βαπτισματικό ύδωρ αναγνωρίζουμε την παρουσία του Πνεύματος, η οποία είναι η πηγή όλης της ζωής και μας καθιστά μέλη του σώματος του Χριστού»(39). «Συνιστούμε στις εκκλησίες... να αναζητήσουν την επίτευξη της αμοιβαίας αναγνωρίσεως του Βαπτίσματος μεταξύ όλων των Χριστιανικών Εκκλησιών»(40).

Τελικά, τον Ιούλιο του έτους 2004, οι επισκοπές της Αυστραλίας των Πατριαρχείων της Κωνσταντινουπόλεως, Αντιοχείας και της Ρουμανίας υπέγραψαν το επονομαζόμενο «Συμφωνιτικό έγγραφο» του Εθνικού Συμβουλίου Εκκλησιών της Αυστραλίας, με το οποίο αναγνωρίζουν το μυστήριο του Βαπτίσματος, που τελείται στις ετερόδοξες κοινότητες (Ρωμαιοκαθολικούς, Αντιχαλκηδονίους, Αγγλικανούς, Λουθηρανούς, Ουνίτες, Κονγκρενασιοναλιστές) και προωθούν τη χρήση ενός κοινού «Πιστοποιητικού Βαπτίσματος»(41). Δηλαδή, οι Ορθόδοξοι ιεράρχες στην Αυστραλία, και επαγγεικώς στην Κωνσταντινούπολη, στη Δαμασκό και στο Βουκουρέστι, έχουν αναγνωρίσει το βάπτισμα ως υπάρχον καθεαυτό στις ετερόδοξες ομοιογίες. Αν και πρωτοφανής για τους Ορθοδόξους, αυτή η συμφωνία είναι σύμφωνη με τη διακήρυξη της Β' Συνόδου του Βατικανού, δηλαδή ότι «όσοι πιστεύουν στο Χριστό και έλαβαν έγκυρα το βάπτισμα βρίσκονται σε κάποια κοινωνία με την Καθολική Εκκλησία, έστω και αν η κοινωνία αυτή είναι ατελής...[όσοι έχουν] λάβει το βάπτισμα τη δικαίωση από την πίστη, είναι ενσωματωμένοι στο Χριστό, και επομένως δίκαια φέρουν το χριστιανικό όνομα και πολύ σωστά αναγνωρίζονται από τα παιδιά της Καθολικής Εκκλησίας, σαν αδελφοί ‘εν Κυρίῳ’»(42). «Το βάπτισμα, επομένως, είναι ο μυστηριακός δεσμός της ενότητας, η θεμελίωση της κοινωνίας μεταξύ όλων των Χριστιανών»(43).

Συμπέρασμα: Κλήση για επιστροφή στην αυστηρότητα

Οι απόψεις που παρουσιάστηκαν από αυτούς τους Ορθοδόξους θεολόγους και ιεράρχες είναι καθαρά εναρμονισμένες με αυτές των Ρωμαιοκαθολικών, απόψεις ιδιαίτερα εκπειρασμένες και ανεπτυγμένες από τη Β' Σύνοδο του Βατικανού και εντεύθεν. Πρόκειται για απόψεις που αντιτίθενται στην Πατερική ομοφωνία και στους κανόνες της Εκκλησίας. Απόψεις που διακυβεύουν την ακεραιότητα της Εκκλησίας και παρακαλούν την αποστολή της. Πάνω απ' όλα είναι απόψεις που παραβλέπουν την υπεροχή της πίστεως σε σχέση με την ενότητα – κάθε ειδούς ενότητα, είτε ονομάζεται «μερική» είτε «πλήρης». Και όπως λέει ο Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος «Οταν πάντες πιστεύωμεν, τότε ενότης εστίν»(44).

Η πατερική μαρτυρία επί του ερωτήματος του αιρετικού βαπτίσματος δεν ήταν ποτέ υπό συζήτηση παρά τις πρόσφατες αντίθετες δηλώσεις. Ο Άγιος Αθανάσιος ο Μέγας, για παράδειγμα, σαφώς θεωρούσε την ορθή πίστη ως απαραίτητη για την εκπλήρωση ενός γνησίου και χαριτοδότου βαπτίσματος. Τα λόγια του περιεκτικά εκφράζουν την πατερική ομοφωνία: «Διά τούτο γούν και ο Σωτήρ ουκ απλώς ενετείλατο βαπτίζειν, αλλά πρώτον φησι, Μαθητεύσατε είθ’ ούτω. Βαπτίζετε εις όνομα Πατρός, και Υιού, και αγίου Πνεύματος, ίν εκ της μαθήσεως η πίστις ορθή γένηται, και μετά πίστεως η του βαπτίσματος τελείωσις προστεθή. Πολλαί γούν και άλλαι αιρέσεις λέγουνται τα ονόματα μόνον, μη φρονούσαι δε ορθώς, ως είρηται, μηδέ την πίστιν υγιαίνουσα έχουνσαι, αλυσιτελές έχουνται και το παρ’ αυτών διδόμενον ύδωρ, λειπόμενον ευσεβεία ή λυτρούσθαι»(45).

Δυστυχώς απουσιάζει η σαφήνεια και η ευθύτητα με την οποία ο Άγιος Αθανάσιος μιλά. Αυτό συμβαίνει, διότι στην παπική-οικουμενιστική θεωρία του βαπτίσματος και της Εκκλησίας υπάρχει απίστευτη εσωτερική σύγχρονη και αντίφαση, την οποία καλούμαστε να πιστέψουμε ότι είναι απλώς μία αντινομία(46). Δεν είναι. Είναι καθαρά ένας νομικισμός που διαστρέφει την πραγματικότητα, προκειμένου να προσαρμόσει την θεολογία στους δυσλειτουργικούς τύπους της Δυτικής χριστιανικής ζωής(47). Και επιπλέον, η «βαπτισματική ενότητα» αντιπροσωπεύει την κυριαρχη σκέψη στους

οικουμενιστικούς κύκλους. Εδώ βρίσκεται η μεγάλη τραγωδία και παρωδία της Ορθόδοξης «μαρτυρίας» στην Οικουμενική Κίνηση. Οι Ορθόδοξοι οικουμενιστές έχουν αντιπαραθέσει την αγάπη στην αλήθεια και έχουν συσκοτίσει ακόμη περισσότερο τον υπάρχοντα διαχωρισμό(48).

Τι, λοιπόν, απαιτείται να γίνει ενώψει αυτής της αποχώρισης από τον κανόνα της πίστεως; Όπως σε παλαιότερους χρόνους, όταν «η επιεικία έθετε σε κίνδυνο την ευημερία του Ορθοδόξου ποινιού, εκθέτοντάς το στη διάβρωση και ενθαρρύνοντάς το στην αδιαφορία και στην αποστασία»(49), η Εκκλησία θα πρέπει «να καταφεύγει στην αυστηρότητα»(50), όσον αφορά την επιστροφή των ετεροδόξων. Όπως και ένας σύγχρονος ιεράρχης έχει γράψει (και με αυτό καταλήγω τις σκέψεις μου): «Όταν υπάρχει μία τέτοια σύγχυση, τότε είναι ανάγκη να νιοθετούμε την άποψη της ακριβείας, που διασώζει την αλήθεια, ότι δηλαδή όσοι περιπίπτουν στην αίρεση βρίσκονται εκτός της Εκκλησίας και δεν ενεργεί το Αγιον Πνεύμα για την θέωση»(51).

Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. Ερμηνεία της Θείας Λειτουργίας λη', PG 150,452 C. Βλ. π. Γ. Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ, «Εξ ύδατος και πνεύματος», Δοκίμια Ορθόδοξης Μαρτυρίας, εκδ. Άθως, Αθήνα 2001, σσ. 67-87.
2. Π. Ιω. ΡΩΜΑΝΙΔΟΥ, Το προπατερικόν αμάρτημα, Αθήνα 1989, σ. 173.
3. Ιω. 3,5.
4. «Εις Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν και Αποστολικήν Εκκλησίαν. Ομολογώ ἐν βάπτισμα εις ἀφεστιν αμαρτιών». Προφανώς αυτά τα δύο ἄρθρα του Συμβόλου της Πίστεως σχεδιάστηκαν για να ομολογούνται το ἐνα μετά το ἄλλο, ακριβώς επειδή το δεύτερον, «ἐν βάπτισμα», εννοείται ότι λαμβάνει χώρα στο πρώτο, στην «Μία Εκκλησία».
5. Εφ. 3, 5-6.
6. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβειαν» Βάπτισμα και οι εξ αυτού παρεκκλίσεις, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2001, σ. 258.
7. 'Οπ.π.. σ. 293.
8. 'Οπ.π.. σ. 258.
9. Επισκόπου ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE, Ευστράτιος Αργέντης: Μία μελέτη της Ελληνικής Εκκλησίας υπό τον Τουρκικό ζυγό, Οξφόρδη, Clarendon Press, 1964, σσ. 83-84.
10. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβειαν» Βάπτισμα, σσ. 296-297.
11. «[Η] οικονομία κατά την επιστροφή (= είσοδο) στην Ορθοδοξία Λατίνων και γενικά των Δυτικών χριστιανών μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο στην περίπτωση, που κάποια χριστιανική ομολογία τελεί το βάπτισμα με τριπλή κατάδυση και ανάδυση κατά την αποστολική και πατερική μορφή του», π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ, Ομολογώ Ἐν Βάπτισμα, Άγιον Όρος, I. Μ. Αγίου Παύλου 1994, σ. 122. «Η εκκλησιαστική οικονομία δεν εφαρμόζεται δε οποιαδήποτε περίπτωση αλλά μόνο όταν οι τυπικές προϋποθέσεις εκπληρώνονται. Εφαρμόζεται με βάση αρχές που την προβλέπουν και την προσδιορίζουν», ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβειαν» Βάπτισμα, σ. 296.
12. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE, Ευστράτιος Αργέντης, σ. 84. Πρέπει να σημειωθεί ότι όταν η εφαρμογή της οικονομίας, που οπωδήποτε δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καθιστά θολή τη γραμμή μεταξύ της Ορθοδοξίας και της αιρέσεως ή διαιτωνίζει τις εσφαλμένες αντιλήψεις σχετικά με τις ετερόδοξες τελετές, είναι αυτοαναιρούμενη, στο βαθμό που η οικονομία στοχεύει στο ίδιο αποτέλεσμα με την ακριβεια, αν και το κάνει αυτό με διαφορετικό τρόπο.
13. Βλ. Α'Κανόνας του ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ. Εκεί ο Μέγας Πατήρ της Εκκλησίας συμφωνεί πλήρως με τον Άγιο Κυπριανό ότι με το σχίσμα αυτοί που αποχωρούν από την Εκκλησία δεν κατέχουν πλέον τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, αποκόπτεται τελικά το ιερατικό χάρισμα, και δεν επιτρέπεται η μεταβίβαση της ιερωσύνης. Χωρίς τη μετάδοση της ιερωσύνης, την αποστολική διαδοχή, οι βαπτιζόμενοι απ' αυτούς θεωρούνται ως βαπτιζόμενοι από λαϊκούς. Επομένως, «ούτε τον βαπτίζειν, ούτε του χειροτονείν είχον εξουσίαν».
14. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE, Ευστράτιος Αργέντης, σ. 85.
15. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβειαν» Βάπτισμα, σ. 298.
16. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE, Ευστράτιος Αργέντης, σ. 85. Ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ (ΒΛΑΧΟΣ) γράφει: «Η Εκκλησία μπορεί να αποδεχθῇ κάποιον αιρετικό με την αρχή της οικονομίας, χωρίς αυτό να σημαίνη ότι αναγνωρίζει ως Εκκλησία την κοινότητα

- που τον είχε προηγουμένως βαπτίσει», Εκκλησιαστική Παρέμβαση 71 (2001).
17. Βλ. π. Ιω. ΡΩΜΑΝΙΔΟΥ, Το πραπατορικόν αμάρτημα, σ. 173. Είναι ακριβώς αυτή η οριζόντια, προσανατολισμένη στο χώρο, εκκοσμικευμένη καθολικότητα που επίσης δίνει τον τόνο στο σύγχρονο οικουμενισμό.
18. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗ, Χριστιανική ηθική, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 275.
19. 'Οπ.π.
20. 'Οπ.π.
21. Fr. GEORGE FLOROVSKY, «Τα Ὁρια τῆς Εκκλησίας», Τα Ἀπαντα, τομ. XIII. σ. 42 (στα αγγλικά). Για τον Άγιο Αυγουστίνο αυτό υφίσταται επειδή «ἡ διάσπαση μαραίνει τὴν αγάπην, καὶ χωρὶς αγάπη δὲν υπάρχει σωτηρία».
22. 'Οπ.π. σ.36: «Για να κυριολεκτούμε, οι θεολογικές προϋποθέσεις της διδασκαλίας του Αγίου Κυπριανού δεν έχουν ποτέ διαφεύγει. Ακόμα και ο Άγιος Αυγουστίνος δεν απέχει πολύ από τον Άγιο Κυπριανό. Λογομαχούσε με τους Δονατιστές, όχι με τον Άγιο Κυπριανό τον ίδιο, και ούτε αντέκρους τον Άγιο Κυπριανό. Το επιχειρημά του, μάλιστα, αφορούσε περισσότερο πρακτικά μέτρα και συμπεράσματα. Στο συλλογισμό του για την ενότητα της Εκκλησίας, για την ενότητα της αγάπης ως την αναγκαία και καθοριστική προϋπόθεση της σωτηρίας δύναμης των μυστηρίων, ο Άγιος Αυγουστίνος στην πραγματικότητα απλά επαναλαμβάνει αυτά που λέει ο Άγιος Κυπριανός με καινούργιες λέξεις».
23. Fr. JOHN LAUX, Καθολική Απολογητική, Rockford, Illinois: Tan, 1990, σ. 126.
24. KARL ADAM, Το πνέυμα του καθολικισμού, New York: Macmillan 1943, σ. 190. «Ο ισχυρισμός ότι η Καθολική Εκκλησία των τελευταίων αιώνων έχει αναπτύξει τις ιδέες του Αγίου Κυπριανού και του Άγιου Αυγουστίνου, ότι έχει 'συνεχώς ακονίσει την αρχή της αποκλειστικότητας και επομένως συνεχώς περιορίζει τον Καθολικισμό' (Heiler), είναι σε αντίθεση με τα σαφή γεγονότα της ιστορίας. Γιατί η αλήθεια είναι ότι η νεότερη Εκκλησία διόρθωσε τον αρχικό ριγορισμό των αρχαίων θεολόγων της Αφρικής και ισχυρίστηκε ότι η Χάρις του Θεού ενεργούσε ακόμα και έξω από το Καθολικό σώμα. Τα μη Καθολικά μυστήρια έχουν την δύναμη να αγιάσουν και να σώσουν, όχι μόνο αντικειμενικά αλλά και υποκειμενικά» (σ. 192).
25. Η διακήρυξη της Συνόδου του Λατερανού λέει: «Το μυστήριο του βαπτίσματος... χορηγούμενο κατά τον απαιτούμενο τύπο της Εκκλησίας από οποιονδήποτε, ενεργεί τη σωτηρία», Concilium Lateranense IV, cap. I, De fide catholica.
26. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβείαν» Βάπτισμα, σ. 196 υποσ.
27. Βλ. Η Σύνοδος του Τρέντο, Περιόδος 1, Συνεδρίαση VII, Κανόνας 4, όπου δηλώνεται: «Si quis dixerit, baptismum, qui etiam datur ab haereticis in nomine Patris et Filii et Sancti, cum intentione faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, anathema fit». Στη λατινική μυστηριακή θεολογία μία σημαντική νομικιστική διάκριση γίνεται μεταξύ «της εξουσίας της χειροτονίας» και της «εξουσίας της δικαιοδοσίας». Με βάση αυτή τη θεωρητική διάσπαση της εξουσίας οι Ρωμαιοκαθολικοί αναγνωρίζουν την εγκυρότητα των μυστηρίων των σχισματικών και αιρετικών, «καθόσον η φύση τους απαιτεί μόνο την εξουσία της χειροτονίας και όχι επίσης την εξουσία της δικαιοδοσίας», KARL ADAM, Το πνέυμα του Καθολικισμού, σ. 191.
28. ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Το «κατ' ακριβείαν» Βάπτισμα, σ. 196 υποσ.
29. Αυτές οι αποφάσεις, όσον αφορά την θεολογία του βαπτίσματος, είναι κατά την γνώμη των Ρωμαιοκαθολικών οι καρποί των έργων εκείνων των θεολόγων οι οποίοι «έκαναν χώρο θεολογικά για το οικουμενικό 'άνοιγμα'». Fr. JORGE SCAMPINI, A, OP, «Αναγνωρίζουμε ἐν βάπτισμα εἰς ἀφεσίν αμαρτιών». Από την δήλωση πίστεως της Εκκλησίας εἰς την πρόσκληση να απόδεχθούμε ο ἐνας τον ἄλλον, ακριβώς όπως ο Χριστός αποδέχθηκε εμάς (Ρωμ. 15,7), μια διάλεξη που δόθηκε στην Επιτροπή Ολομέλειας της Επιτροπής Πίστης και Τάξης στη συνεδρίαση που έλαβε χώρα στις 28 Ιουλίου - 6 Αυγούστου 2004 στο Kuala Lumpur της Μαλαισίας, σημείωση 15. Συγκεκριμένα παραβέτει τις «συνεισφορές» που έγιναν πριν το Βατικανό II από θεολόγους συσχετιζόμενους με την «πνευματική οικουμενική» κίνηση, που ανέκυψαν στη Λιβύη υπό την έμπνευση του P. Couturier, P. MICHALON, «L' etendue de L' Eglise», Irenikon 20 (1947) 140- 163. L. RICHARD, «Une these fontamentale de l' oecumenisme: le baptême, incorporation visible à l' Eglise», Nouvelle Revue Théologique 74 (1952) 485- 492: «Υπάρχει επίσης ευρεία αναγνώριση της συνεισφοράς του Καρδινάλιου A. Μπέα κατά την διάρκεια της Επιτροπής...».
30. Βλ. κεφάλαιο 1, αριθμός 3, του Διατάγματος περί Οικουμενισμού. Εκεί διαβάζουμε: «Πραγματικά, όσοι πιστεύουν στο Χριστό και έλαβαν ἐγκύρα το βάπτισμα βρίσκονται σε

κάποια κοινωνία με την Καθολική Εκκλησία, έστω και αν αυτή η κοινωνία είναι ατελής». Παρακάτω δε διαβάζουμε: «Δεν είναι επίσης λίγες οι ιερές πράξεις της χριστιανικής θρησκείας που τελούνται από τους χωρισμένους αδελφούς μας, οι οποίες με διάφορους τρόπους, ανάλογα με τη διαφορετική κατάσταση κάθε Εκκλησίας ή Κοινότητας, μπορούν αναμφισβίτητα να μεταδίδουν πραγματικά τη ζωή της χάρης, και πρέπει να αναγνωριστούν ικανές να ανοίγουν την είσοδο προς την κοινωνία της σωτηρίας. Επομένως, οι χωρισμένες αυτές Εκκλησίες και Κοινότητες, αν και, όπως πιστεύουμε, έχουν ελλείψεις, δεν στερούνται καθόλου από τη σημασία τους και την σπουδαιότητά τους μέσα στο μυστήριο της σωτηρίας. Πραγματικά, το Πνεύμα του Χριστού δεν αρνείται να τις χρησιμοποιήσει σαν μέσα σωτηρίας, η δύναμη των οποίων προέρχεται από το ίδιο το πλήρωμα της χάρης και της αλήθειας, που το εμπιστεύθηκε ο Χριστός στην Καθολική Εκκλησία» (η έμφαση είναι του γράφοντος). Πιο κάτω, το θεολογικό σχίσμα για το οποίο μιλάει ο πατέρη Meyendorf, εκδηλώνεται πιο έντονα όταν για λόγους έκφρασης ενότητας η κοινή λατρεία απαγορεύεται, αλλά για λόγους απόκτησης χάριτος επαινείται. «Η έννοια της ενότητας κατά κανόνα απαγορεύει την ‘κοινωνία στα ιερά’. Η ανάγκη συμμετοχής στη θεία χάρη μερικές φορές την συνιστά» (βλ. κεφ. 2, αριθμ. 8). Και αυτό επειδή η ενότητα δεν εκφράζεται στη Θεία Ευχαριστία, αλλά στον υποτιθέμενο αντιπρόσωπο του Χριστού στη γῆ, τον Πάπα.

31. Ορθόδοξος θεώρησις της Β' Συνόδου του Βατικανού, επιμ. Μαρίας Δ. Σπυροπούλου,

Αθήναι 1967. Άρθρα που περιλαμβάνονται από τους εξής συγγραφείς: Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΟΥ, Α. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, Ο. CLEMENT, P. EVDOKIMOV, L. ZANDER, B. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ, I.

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, I. KARMIKH, A. KNIAZEFF, N. ΜΑΤΣΟΥΚΑ, J. MEYENDORF, N.

ΝΗΣΙΩΤΗ, Π. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ, A. SCHMEMANN, A. SCRIMA, σσ. 79. Όπως ο πατέρη

Meyendorf ορθά επισημαίνει, η ιδέα ότι δεν υπάρχει ουσιαστικό εμπόδιο για την μυστηριακή κοινωνία, «εις τας περιπτώσεις κατά τας οποίας αναγνωρίζεται η ‘έγκυρότης’ του μυστηρίου εις μίαν κοινότητα άλλου δόγματος» (σ.80), δεν είναι κατινούργια. Μάλιστα, είναι η κυρίαρχη στον Προτεσταντικό κόσμο για αιώνες, η οποία απλώς επαληθεύει, αξιοσημείωτα, την περίφημη φράση του Alexis Khomiakov: «Ο ρωμαϊσμός ήτο διαμαρτυρόμενος ευθύς από την γένεσιν του...».

32. Βλ. για παράδειγμα, ANTON KARTASHEV (+1960), Καθηγητής της Εκκλησιαστικής Ιστορίας στη Θεολογική Σχολή του Αγ. Σεργίου στο Παρίσι, στην Χριστιανική Ένωση: Το Οικουμενικό πρόβλημα στην Ορθόδοξη Συνείδηση, Παρίσι: YMCA Press, χωρίς ημερομηνία, επανεκδόθεν στον Πρωτοπρεσβύτερο ΜΙΧΑΗΛ ΠΟΜΑΖΑΝΣΚΙ, Επιλεγμένες Εκθέσεις, Jordanville, NY: Holy Trinity Monastery 1996, s. 228. Ο Καθηγητής KARTASHEV γράφει: «Ακόμη και οι Προντεσταντικές κοινότητες, άσπλαχνα διακόπτονται την επαφή με την αποστολική ιεραρχική διαδοχή και την ζωντανή και αγία παράδοση της Εκκλησίας, αλλά έχοντας διατηρήσει το Μυστήριο του Βαπτίσματος εις το όνομα της Αγίας Τριάδος, συνεχίζουν μέσω αυτής της μυσταγωγικής πόρτας να εισάγουν τα μέλη τους στην αγκαλιά της μίας αδιοράτου Εκκλησίας του Χριστού και να τους κοινωνούν την ίδια ακριβώς χάρη του Αγίου Πνεύματος. Όλο αυτό δίνει έδαφος στην ερώτηση μίας ένωσης των Εκκλησιών επί τη βάσει των ίσων δικαιωμάτων τους στο μυστικό ρεαλισμό τους και όχι επί τη βάσει του ‘ουνιτισμού’, δηλαδή επανένωση των αιρετικών στην Ορθοδοξία. Η επανένωση των Εκκλησιών πρέπει να είναι μία φανέρωση και μία συγκεκριμένη πραγματικότητα της μίας αδιοράτως υπαρχουσας ένωσης της Εκκλησίας».

33. ATHENAGORAS KOKKINAKIS, The Thyateira Confession, London, The Faith Press 1975, σ. 62.

34. ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΗΖΙΟΥΛΑ, «Orthodox Ecclesiology and the Ecumenical Movement», Sourozh Diocesan Magazine [Αγγλία] 21 (1985) 16. Εκεί ο Μητροπολίτης Ιωάννης δηλώνει: «Εάν λάβουμε ωπ’ όψιν μας τους κανόνες της αρχαίας Εκκλησίας, τότε μπορούμε να ομιλούμε για τα όρια της Εκκλησίας επί τη βάσει, θα πρότεινα, της βαπτιστικής ενότητας. Με αυτό εννοώ ότι το βάπτισμα είναι ένα τόσο καθοριστικό σημείο της ζωής μας, ώστε αυτομάτως δημιουργεί διαχωριστική γραμμή ανάμεσα της προ-βαπτιστικής και μετα-βαπτιστικής κατάστασης: αν βαπτίζεσαι, αμέσως παύεις να είσαι αυτό που ήσουν. Πεθαίνεις όπως λέει ο Άγιος Παύλος, όσον αφορά το παρελθόν, και επομένως υπάρχει μια καινούργια κατάσταση. Το βάπτισμα δημιουργεί ένα όριο στην Εκκλησία. Τώρα με αυτό το βαπτιστικό όριο είναι κατανοητό να υπάρχει διαίρεση, αλλά οποιαδήποτε διαίρεση μέσα σε αυτά τα όρια δεν είναι το ίδιο με την διαίρεση που υπάρχει μεταξύ της Εκκλησίας και αυτών που βρίσκονται έξω από αυτό το βαπτιστικό όριο... Νομίζω ότι πρέπει να λάβουμε σοβαρά τα βαπτιστικά όρια της Εκκλησίας και να αποδεχτούμε ότι έξω από την βάπτιση δεν υπάρχει Εκκλησία. Εντός του βαπτίσματος, ακόμη και αν υπάρχει μία διάσπαση, μία διαίρεση, ένα

σχίσμα, ακόμη μπορείς να μιλάς για Εκκλησία. Ακόμα και αν πάρετε το μοντέλο της Ευχαριστίας ως βάση σας, θα δείτε ότι αυτό αφορά όλους τους Χριστιανούς. Αν πάρουμε την Λειτουργία της αρχαίας Εκκλησίας ως ένα παράδειγμα: μέχρι το σημείο της ανάγνωσης των Γραφών ή, όπως έχουμε ακόμα σήμερα στην Λειτουργία, μέχρι το φιλί της ειρήνης, που είναι το σημείο της ενότητας εν αγάπῃ, και του Συμβόλου της Πίστεως, το οποίο είναι σημάδι ενότητας εν πίστει, μέχρι αυτό το σημείο ήταν κατανοητό ότι κάποιος μπορούσε να πάρει μέρος στην Λειτουργία και μετά δεν του επιτρεπόταν για διάφορους λόγους να συνεχίζει (όπως μία εκκλησιαστική ποινή για παράδειγμα ή εάν ήταν κατηχούμενος). Έφευγε λοιπόν προτού το Μυστήριο. Αυτό τώρα υποδηλώνει ότι μπορούμε να κατανοήσουμε τις διαιρέσεις με την Εκκλησία ως λαμβάνουσες χώρα ακριβώς σ' αυτά τα σημεία, είτε στο φιλί της ειρήνης, ή στο Σύμβολο. Εάν δεν είμαστε σε θέση να αγαπήσουμε ο ένας τον άλλον και να ομολογήσουμε την ίδια πίστη, τότε υπάρχει ένα ρήγμα στην κοινωνία. Άλλα αυτό το ρήγμα δεν σημαίνει ότι κάποιος έπεισε έξω από το βασίλειο της Εκκλησίας. Οι Ορθόδοξοι, κατά τη γνώμη μου τουλάχιστον, συμμετέχουν στην οικουμενική κίνηση ως μία κίνηση βαπτισμένων Χριστιανών, που βρίσκονται σε κατάσταση διαιρέσης, διότι δεν μπορούν να εκφράσουν την ίδια πίστη μαζί. Στο παρελθόν αυτό συνέβαινε λόγω της έλλειψης αγάπης, η οποία τώρα, δόξα τω Θεώ, εξαφανίζεται».

35. Όπ.π.

36. Ο Μητροπολίτης Πιτσβούργου Η.Π.Α, κ. ΜΑΞΙΜΟΣ, στο περιοδ. Επισκοπής Πιτσβούργου The Illuminator, Θέρος 1995.

37. Βάπτισμα και Μυστηριακή Οικονομία. Μία Σύμφωνη Δήλωση της Βορειοαμερικανικής Ορθοδοξοκαθολικής Θεολογικής Σδύκεψης, Ορθόδοξη Σχολή Αγίου Βλαδίμηρου, Κρέστγουντ- Νέα Υόρκη, 3 Ιουνίου 1999.

38. Εκκλησιαστική Παρέμβαση 71 (Δεκ. 2001). Ο Μητροπολίτης Ιερόθεος συμπεριλαμβάνει το ακόλουθο απόσπασμα από την Σύνοψη και Κριτική Ανάλυση του Πρωτοπρεσβύτερου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΑΓΑ στη Συμφωνηθείσα Δήλωση, στην οποία καταλήγει ότι «αυτή η εξέταση της μυστηριακής θεολογίας στερείται οποιασδήποτε εκκλησιολογικής βάσης και ότι ερμηνεύει μονοπλεύρως- ή καλύτερα παρερμηνεύει- τα γεγονότα της Ορθόδοξης μυστηριακής πρακτικής και ειδικά σε ότι αφορά τους ετερόδοξους στις διάφορες περιόδους της Εκκλησιαστικής ιστορίας. Αυτές οι συστάσεις και αυτά τα συμπεράσματα, και, μάλιστα, ολόκληρη η Σύμφωνηθείσα Δήλωση είναι το αποκορύφωμα του Δυτικού Σκεπτικισμού. Η αποδοχή τους από τους Ορθοδόξους θεολόγους σημαίνει την σκόπιμη προδοσία των Ορθοδόξων απόψεων και συνθηκολόγηση στην αντίληψη του Δυτικού Οικουμενισμού. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να απορρίψουμε».

39. Τελικό Κείμενο No.2, «Βασικόν Κείμενον», Λ 33.

40. Τελικό Κείμενο No.3, «Συντάσεις για πράξη», 1,1.

41. Το κείμενο του συμφωνητικού «Διαθήκη» (The «Covenanting» agreement) λέει: «Συμφωνούμε όλοι μαζί να αναγνωρίσουμε το Μυστήριο του Βαπτίσματος που τελείται στην κάθε μια εκκλησία μας, και να προωθήσουμε την χρήση ενός κοινού Πιστοποιητικού Βαπτίσματος. Οι υπογράφοντες: Η Αγγλικανική Εκκλησία της Αυστραλίας, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Αντιοχείας, η Αρμενική Αποστολική Εκκλησία, Ομοσπονδία Κονγκρενασιοναλισμού της Αυστραλίας (The Congregational Federation), η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή της Αυστραλίας, η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία στην Αυστραλία, η Ρουμανική Ορθόδοξη Εκκλησία, η Ενωτική Εκκλησία στην Αυστραλία (The Uniting Church)». Για το ολόκληρο έγγραφο, βλ. www.ncca.org.au/_data/page/2/A_National_Covenant_July_041.doc

42. Διάταγμα περί Οικουμενισμού, κεφ. 1, αριθμ. 3.

43. Οικουμενιστικός Κατάλογος (Directory on Ecumenism), κεφ. 2, αριθμ.11.

44. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ομιλία εις Εφεσίους 11, 3, PG 62, 85

45. Μ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Κατά των Αρειανών 2, 42-43, PG 26, 237B.

46. Βλ. NEVILLE CALLAM, Εισάγοντας το Ένα Βάπτισμα: Προς αμοιβαία αναγνώριση της Χριστιανικής Μυσταγωγίας, (Faverges II/Revised), μια διάλεξη που δόθηκε στην Επιτροπή Ολομέλειας της Επιτροπής Πίστης και Τάξης στις 28 Ιουλίου-6 Αυγούστου 2004, στο Kuala Lumpur. Εκεί, ο κύριος Callam, ερμηνεύοντας την δήλωση περί Βαπτίσματος, Θείας Ευχαριστίας και Ιερατείου (Faith and Order Paper, n. 111, Γενεύη, Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, 1982), δηλώνει ότι επειδή η βάπτιση γίνεται μέσα σε μία συγκεκριμένη κοινότητα με μία συγκεκριμένη ταυτότητα ομολογίας, «είναι η πίστη της κοινότητας, που εκφράζεται σε εκείνη την κοινότητα μέσα στην οποία βαπτίζεται κανείς, που προσδιορίζει-είτε εσκεμμένα είτε πραγματικά-την ταυτότητα ομολογίας πίστεως του βαπτιζομένου»(παρ.52). Επειδή αυτές

οι κοινότητες δεν βρίσκονται σε πλήρη κοινωνία μεταξύ τους, μία αντινομία προκύπτει, δηλαδή «ενώ η βάπτιση φέρνει τους Χριστιανούς στην ενότητα του Σώματος του Χριστού, το οποίο είναι Ένα, την ίδια στιγμή η τοποθέτηση του βαπτίσματος μέσα σε μία συγκεκριμένη ομολογητική κοινότητα σημαίνει ότι οι βαπτιζόμενοι βιώνουν τη διχόνοια με πολλούς άλλους Χριστιανούς». Θα ήθελε κανείς να ρωτήσει τον κύριο Callam, πως γίνεται εκείνοι που βαπτίσθηκαν στον Χριστό να νιώθουν διχόνοια μεταξύ τους; Από αυτό πρέπει να φαίνεται ξεκάθαρα ότι αυτό το «έν βάπτισμα» δεν είναι και επίσης «όλων των (λεγόμενων) βαπτισμάτων», επειδή εάν αυτές ήταν πραγματικές βαπτίσεις, θα έφερναν τον πιστό σε οριζόντια και κάθετη ενότητα, με τον Χριστό και με την Εκκλησία. Βλ. επίσης Fr. JORGE SCAMPINI A, OP, «Αναγνωρίζουμε έν βάπτισμα εις ἀφεσιν αμαρτιών»: «Αυτό το 'ναι' της πίστεως, που λέγεται στην βάπτιση, το οποίο μας καθιστά μέλη του Χριστού και της μίας Εκκλησίας, είναι ένα παγκόσμιο 'ναι'... Αυτό το 'ναι' μας συνενώνει με τον Χριστό... Για έναν Καθολικό, ένας βαπτιζόμενος άνθρωπος δεν σώζεται παρά το γεγονός ότι είναι Ορθόδοξος, Αγγλικανός, Λουθηρανός, Μεταρρυθμιστής ή Μεθοδιστής, αλλά εξαιτίας του ότι είναι Ορθόδοξος, Αγγλικανός, Λουθηρανός, Μεταρρυθμιστής ή Μεθοδιστής. Είναι σε εκείνη την συγκεκριμένη Χριστιανική κοινότητα που το 'ναι' της πίστεως έχει ειπωθεί. Τα χωρισμένα μέρη της μίας Εκκλησίας βρίσκονται, παρά την αμαρτία των Χριστιανών, στην υπηρεσία του ενός μυστηρίου της σωτηρίας. Έτοι, παρά τις διαιρέσεις και τις αμοιβαίς αποδοκιμασίες, όλες οι κοινότητες των βαπτιζόμενων με αληθινή βάπτιση βρίσκονται σε κοινωνία μέσα σε αυτό το 'ναι' της πίστεως. Όμως, πέραν αυτού του ενωτικού, θεόπνευστου και υπερβατικού 'ναι' που μας φέρνει όλους σε κοινωνία με το Χριστό και το Σώμα Του, ένα άλλο 'ναι' επεμβαίνει προκαλώντας διαιρεση και σχίσμα. Αυτό το δεύτερο 'ναι' είναι μία απάντηση στις συγκεκριμένες ερμηνείες της αποκαλύψεως που δίνονται υπό την μορφή των ομολογιών. Μέσω του βαπτίσματος γινόμαστε Χριστιανοί, οι οποίοι είναι επίσης Καθολικοί, Ορθόδοξοι, Αγγλικανοί ή οτιδήποτε άλλο. Το πρώτο 'ναι' μας επιτρέπει να λάβουμε την πραγματικότητα της χάριτος, που είναι κοινή σε όλους τους Χριστιανούς, αλλά το δεύτερο 'ναι' οδηγεί σε διαιώνιση των σημαδιών της διαιρέσεως... Έτοι, είναι αναγκαίο οι Χριστιανικές κοινότητες να παρακινούνται περισσότερο από πόθο της αλήθειας παρά από καμμιά κλειστή, παράφορη προσήλωση στις παραδόσεις των ομολογιών τους» (η έμφαση είναι του γράφοντος). Δεν είναι η θεωρία του πατρός Scampini μια ξεκάθαρη διατύπωση της αιρετικής θεωρίας των κλάδων εκφραζόμενη με Ρωμαιοκαθολικούς όρους; Δεν μας λέει ότι η Ορθοδοξία είναι απλά μία από τις πολλές ομολογίες και με το να προσκολλόμαστε στο δικό μας ειδικό «ναι» δημιουργούμε εμπόδια στην ενότητα και εναντιωνόμαστε στο θέλημα του Θεού; Ισχυρίζεται ότι με το να λέμε «ναι» στις ιδιαιτερότητες της Ορθοδοξίας λέμε όχι στην ενότητα της Εκκλησίας. Έτοι, δεν θέτει ξεκάθαρα αντιμέτωπη την αλήθεια με την Ορθόδοξη ομολογία πίστεως και την Ορθόδοξη Παράδοση;

47. Βλ. Fr. JORGE SCAMPINI A, OP, «Αναγνωρίζουμε έν βάπτισμα εις ἀφεσιν αμαρτιών»: «Φαίνεται, όμως, ξεκάθαρα σε μένα, ότι ενώ στο παρελθόν έγινε η προσπάθεια να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες καταστάσεις, δεν αποδείχθηκε δυνατόν να προβλεφθούν όλες οι απαιτήσεις που οι πρωτοφανείς καταστάσεις θα επέφεραν, ίσως καθιστώντας το υποχρεωτικό να βγάλουμε και άλλες πλευρές του βαπτίσματος που υπονοοούνται».

48. Ο GEORGE FLOROVSKY ήταν μια αξιοσημείωτη εξαίρεση. Ο πατήρ Γεώργιος, «επίσημα και σταθερά απέρριψε τέτοιες θεωρίες της υπάρχουσας 'μη-ενότητας', όπως τη θεωρίας των κλάδων πολλών Προτεσταντών και της αρχέγονης ενότητας μιας κοινής βάπτισης που προσφέτως τονίσθηκε από τον Ρωμαιοκαθαλυκισμό, γιατί και οι δύο αυτές κατευναστικές και οικουμενικές προσπάθειες να βρούνε ένα κοινό παρονομαστή αποκρύπτουν ή μειώνουν το σκάνδαλο της 'μη-ενότητας' που, για τον ίδιο, έπρεπε να αντιμετωπίσθει ευθέως και να εξηγηθεί από την άποψη της 'αληθινής Ορθόδοξης Εκκλησίας και τις αποσχίσεις'. Και αντέκρουν οποιαδήποτε κριτική της δικής του αντίληψης- που ήταν περισσότερο Κυπριανική παρά Στεφανική- περί εκκλησιολογικής και μυστηριακής ενότητας λέγοντας: 'Η αδιαλλαξία είναι απλώς ένα άλλο και υβριστικό όνομα για την πεποίθηση'. Και συνέχισε: 'Η διαιρεση είναι μέρος του σταυρού μας'. Έγραψε χαρακτηριστικά κάπου αλλού: 'Η φιλανθρωπία δεν πρέπει ποτέ να αντιτίθεται της αλήθειας'». Βλ. GEORGE H. WILLIAMS, «The Neo-Patristic Synthesis of George Florovsky», in GEORGE FLOROVSKY, Russian Intellect, Orthodox Churchman, ed. Andrew Blane, Crestwood NY: St. Vladimir's Seminary Press, 1993, σ. 313.

49. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ WARE, Ευστράτιος Αργέντης, σ. 85.

50. 'Οπ.π.

51. Ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ (ΒΛΑΧΟΣ), Εκκλησιαστική Παρέμβαση 71

(Δεκ. 2001).